

APRILL 1934

E. TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU JA TÖÖLISNÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

Kuhu läheb Eesti tööliste töövili? Kapitalide väljavool välismaale.

Praegune majandusminister tõendas oma eelarve kõnes, et Eesti tööstuse kasudest on teadmata kuhu kadunud 100 miljonit krooni. Igaüks saab aru, et sarnane nähtus. kaugele ületab tavaliste kuritarvituste piiri: sellega on õnestatunud meie tulevase arengu alus. Võrdluseks ütleme, et tööstusse investeeritud väliskapitali üldsumma on veidi üle 20 milj. krooni. Selle väliskapitali eest peame maksuma kõrget protsenti ja teda ei ole kerge igakord saada. Kuid — majandusministri seletusest nähtub, et 5 korda niipalju on meie tööstusest ära auranud. Kuna võib oletada, et majandusministri hinnang pidi olema ettevaatlik, siis võime julgesti eeldada, et tegelik summa on märksa suurem. Nii arvab J. Janusson oma raamatus „Eesti majanduslik areng“, mis ilmunud konjunktuurbüroo ametliku väljaandena, et tööstusest kadunud summa ulatub 200 milj. kr. Selle kuulmatu rahva röövimise ulatuse kindlakstegemiseks on tarvilik muidugi ette võtta tööstustes vastav revisjon, — kuid sellega ikka viivitatakse.

Nii majandusministri kui Janussoni arvestustel ongi paratamatult vale alus, mida aga ilma revisjonita parandada ei saa: võetakse tööstuse nettotoodangu summa, ja sellest arvatakse maha makstud palgad ja muud võimalikud kulud. Paraku on see nettotoodangu summa ise enam kui kahtlane. Kapitalid ei toimetata ju välismaale nii, et seda saab otsekohe ärraamatutest välja lugeda; ja Vabrikantide Ühisus vaidlebki majandusministriga „Päevalehes“, et tööstuse bilanssid on kõik korras. Ometi kapitali äratoidetamise üks harilik võte on — toorainete hinna kõrgemaks näitamine, kui see tegelikult on. Mõnikord võib olla toorainete-müüja firma tegeli-

kult sama peremehe omanduseks, kuid ka muidu on selline sobing „ärisõprade“ vahel tõesti teostatav (nagu seda võis tähele panna ka Citroni asja puhul). Seda asja saaks soovikorral vastava revisjoni teel kergesti kindlaks teha, — kuna toorained on ju borsekaup, s. o. neil alati on kindel turuhind, nii et pruugib ainult võrrelda turu- ja ärraamatute hindu.

Sedavõrra aga, kui on kõrgeks näidatud toorainete hind, paistab väiksemana nettotoodang — see on tööliste töövilja väärtus. Seda nähtikum on see, et ka vähendatud nettotoodangu summale toetudes tulid Janusson ja majandusminister oma paljastustele.

Tõepoolest: vahe nettotoodangu ja palgasumma vahel meil on silmatorkav. Töösturite poolt ülesantud andmete kohaselt oli toodangu nettoväärtus 9 aasta eest (1922—1930) 419 milj. kr., palgasumma sama aja eest — 182 milj. kr., s. o. 43%. Ülejäänud 57% hulgas on riigimaksud, mida arvestame sama ajavahemiku kohta 54 milj. kr. (summa on nii suur, kuna siin on kaasa arvatud aktsiisid, 45 milj. kr., — millest suur osa läheb väljamaale Rahvasteliidu laenu arvele) ning ettevõtjate sotsiaal-juuremaksud: 15 milj. kr. Jääb järele 168 milj. kr. ehk 40% nettotoodangust. Kuhu on see läinud?

Kui tuli ilmsiks Citroni asi, torkas avalikkusele silma selle väline külg: tulude varjamine riigi eest. Kuid see, olgu ta ränk kuritegu, on siiski rahvamajanduslikult väiksema tähtsusega. Rahvale on muidugi tähtis, et riik saaks rohkem suurte härrade käest, — seda kergem on vaesemate koorem. Kuid palju tähtsam on rahvale, kuidas kapitalistid vähendavad oma tulusid, — kas panevad nad

eesti rahva arvel teenitud kapitale töösse Eestis — või valgub see raha mujale. Siin aga vastus on selge: tööstuses kogutud kapitali Eesti tööstuse tagasi peaaegu ei investeeritud.

Muidugi eeldab kapitalistlik majandussüsteem, et kapitalistid teenivad tootmisest, et kapital kannab protsente ning ettevõtja saab tulu. Kuid sama süsteem eeldab, et kapitalistide teenistus on seda suurem, mida rohkem on kulutatud kapitali, s. o. mida suurem on masinate osatähtsus tootmisprotsessis. Nii peaks näit. Ameerika tööstuse nettotoodangust suurem % kuuluma kapitalistile, kui Eestis (kuna aga see toodang ise iga töölise peale on ka mitmekordselt suurem, siis saaks Ameerika tööline meie omast võrdlematult kõrgemat palka). Ometi on pilt tegelikult teine. Ameerika tööline saab üle poole oma toodangust, meie tööline alla poole (seal 55, siin 45%).

Ameerikas kujunes selle vahekorra tagajärjel kapitali ülirohkus ning tööstuse ülekürendatud areng. Meie mõõdu on igati väiksemad, kuid võiks siiski arvata, et meilgi toodangu jaotus kapitali ja töö vahel on kapitalile küllalt soodne ning et meil peaks tekkima kogutud kapitali mõjul teatud tööstuslik tõus. Kuid tegelikult kujunes asi hoopis teisiti: Ameerika kannatab tehnika liigse arengu all, meie — tööstuse kitsuse, tehnilise nõrkuse ja puuduliku võistlusvõime all, — mille tagajärjeks on madalad palgad.

Meil investeeriti tööstusse, — töösturite andmetel — 1922.—1931. a. 52 milj. krooni. Kuid samal ajal tõusid ka tööstuse kohustused; 21 milj. krooni tuli väliskapitali, riik andis omaltpoolt 21 milj. krooni ümber; väiksemal määral leidis aset tööstuse finantseerimine pankade hoiusummade arvel, mis ei olnud mitte tööstusest pärit. Töösturite tulust läks aga tagasi tööstusse 10 aasta jooksul vist umbes 10 milj. kr., — igatahes vaid väike murdosa tööstuses kogunud kapitalist.

Eelpool seadsime küsimuse alla 168 milj. kr. See käis ainult 9 aasta kohta, — ning selles ulatuses meie teemegi siin arvestused. Võttes võimalikult investeerimised maha, saame ümarguselt 160 milj. kr. 9 aasta kohta.

Tõsi küll, on veel rida kulusid, mis meil jäänud arvestamata. Nii kindlustuskulud — umb. 9 milj. kr. Nii turustamise- ja muud ärikulud. Töösturite kalkulasioonide kohaselt peaks see andma 9 aasta jooksul umbes 84 milj. kr., s. o. umbes pool palgsummast. See summa on kindlasti tublisti liialdatud. Turustamise raskused on meil küll suured, kuid see käiks ju ainult eksporttööstuse kohta, — ning on väga hästi teada, et fiktiivsed komisjonitasud välismaa kontragentidele on üks kapitalide välismaale toimetamise võtteid. Eriti ülespuhutatud on meil amortisatsiooni kulud, mille ulatust töösturid ei julge avalikult näidata, — muidu oleks kohe selge, kuhu on nad oma äriraamatutes tulust peitnud. Normaalne amortisatsioon ei ole muud, kui kapitali ning ta protsentide teenimise peegeldus, mida tootmise arvel antakse rahvamajandusele tagasi, — see ei ole mingi rahvamajanduslik kulu, kui tööstust vähegi mõistlikult juhitakse.

Kindlustus-, turustamise- ja muud ärikulud annavad küll teatud summa, mille võrra väheneb väärtuse juurekasv tööstuses; kuid siin peame meelde tuletama, et teiselt poolt nettotoodangu summa on kunstlikkude võtetega suureulatuslikult vähendatud — (toorainete hindade abil). Kuna tegelik nettotoodang on nii siis ametlikust märksa suurem, siis võime ometi eeldada, et teadmata kuhu läinud tööstuse juurekasv (9 aasta kohta) kõigub 150 milj. kr. ümber. Selline arvestus on veel äärmiselt tagasihoidlik. Kui pannakse viimaks toime revisjon, siis tõenäoliselt selgub, et tööstusest kõrvaldatud summa on palju suurem.

Kas on see summa valgunud täies ulatuses välismaale? Väike murdosa võis küll jääda Eestisse, paigutatuna kinnisvaradesse (kuna põllumajanduse finantseerimine on meil peaaegu täielikult riigi käes). Kuid siin võis juttu olla ainult selle summa murdarvust. Aasta peale langeb ju siin keskmiselt vähemalt 15—20 milj. kr., ehk 1,5—2 miljardit senti. Kujutatagu endale ette, mida tähendaks selle summa iga-aastane paigutamine meie rahvamajandusele! Kuid midagi sarnast ei ole ilmsiks tulnud.

Üks osa läks välismaale päris seaduslikul teel — laenatud väliskapitali ning ta % tasumiseks. Viimastel aastatel oli see summa umbes 2,5 milj. kr. aastas. Varemalt oli ta väiksem, alul puudus hoopis (kuna meile väliskapital mitte kohe ei tulnud). Nagu näha, ei saa see seaduslik kapitali väljavool olla palju rohkem kui 10—12 milj. kr. Muu osa on rahvamajandusest salakavalalt röövitud, — ja see osa on 15 või rohkemgi korda suurem. Rääkimata veel sellest, et peale tööstusliku kapitali on väljamaale voolanud veel kapitale kaubandusest.

Selle olukorraga meie leppida ei tohi, kui meil veel lootust ja jõudu on oma seisukorra parandamiseks. Peame saama tagasi niipalju, kui võimalik, — peame karistama süüdlasi ning lõpetama olukorra, kus selline asi võimalik. Sellest on huvitatud kogu rahvas, eestkätt aga tööliskond, kes loomulikult peab võtma selles võitluses endale juhtiva osa.

A. Renning.

TAANIS PIKENDATI KOLLEKTIIVLEPINGUD.

Möödunud aasta vahetusel pidi Taanis tulema suurem töötüli tööandjate ja tööliste organisatsioonide vahel. Kollektiivlepingute lõppedes ähvardasid tööandjad pressida läbi tuntavat palgaalandust ja ähvardasid laialtleviku töösuluga. Kogu märtsikuu kestel käisid elavad läbirääkimised Taani Ametiühingute Keskliidu ja Tööandjate Liidu vahel kui ka üksikute kutse ja tööstusharu tööliste liitude ja vastavate tööandjate liitude vahel.

Lõpuks pikkade läbirääkimiste tulemusena riikliku vaheltsobitaja ettepanek võeti vastu mõlemalt poolt, mille järele palgaalandusi ei tule ja kollektiivlepingud jäävad pea endises sisus jössele.

Taani ametiühingud olid valmis seks otsustavaks suurvõitluseks tööandjatega, oleks konflikt võtnud tõsise iseloomu.

E. T. Keskliidu 1933. a. tegevuse ülevaade.

Eelmise aasta tegevuse ülevaates märgiti, et suur tööpüüdis, madalad palgad, halvad tööolud ja üldine sotsiaalne tagasikiskumine tõi ametiühingute töösse suuri raskusi. Tuli pöörduda peamiselt seniste positsioonide kaitsmisega. 1933. a. olid ametiühingud samases olukorras. Juurde tuli tugev poliitiline reaktsioon, mis oli suunatud demokraatliku korra ja tööliskümise hävitamiseks. Selle vastu tuli koondada tööliskümise kõik jõud.

Keskliidu organisatsiooniline areng.

1932. a. lõpul kuulus Keskliitu 47 ametiühingut 6.129 liikmega. 1933. a. jäi sama liikmete arv püsima. Vana-Kariste Töölise Ühing, Narva Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühing, Tallinna Keemia- ja Paberitöölise Ametiühing ei oendanud liikmemaksu ja langesid seepärast Keskliidust välja. Neil organisatsioonidel oli kokku 70 liiget. 1933. a. astusid Keskliitu järgmised ametiühingud: 1. Tartu Äri- ja Kontoriteenijate Ühing, 2. Kunda Töölise Ühing, 3. Kaevandustöölise Ühing, 4. Tartu Vabatöölise Ühisus, 5. E. Kaubalaevastiku Kütjate Ühing, 6. Pärnu Nahatöölise Ühing. Kokku oli neil organisatsioonidel 350 liiget. Õpetajate kongressil 1933. a. augustis võeti vastu otsus, et E. Õpetajate Liit astuks E. T. Keskliidu liikmeks. Siseorganisatsioonilistel põhjustel ja kodanlike ajakirjanduse survele Liidu nõukogu ei kinnitanud seda otsust. Keskliitu astumisel on Raudtee Liinistöölise Ühing, E. Kaubalaevastiku Kütjate Ühing, Kuresaare ja Petseri Töölisühingud.

1932. a. aruande esitasid kõik Keskliitu kuuluvad organisatsioonid. Seega avaneb võimalus ametiühingulise statistika korraldamiseks, millel on organiseerimistöö suur tähtsus. Keskliit kirjastas üldise liikmerahmatu, mille osa ametiühinguid on võtnud tarvitusele. Terve rida ametiühinguid astus rahvusvahelistesse kutsesekretariaatidesse ja löid kontakti skandinaaviamaade vennasorganisatsioonidega.

Keskliidu juhatuse tööst.

Keskliidu 4. kongressi poolt valitud juhatuse koosseis on järgmine: B. Eilman — esimees, Aug. Gustavson ja J. Norman — abiesimehed, L. Metslang — sekretär, K. Must, A. Offenbach ja H. Isküll — abisekretärid, H. Martinson — kassahoidja, Ed. Pesur — abi, O. Kärm — raamatupidaja, A. Jõeäär — juriskonsult, J. Mikhelson — instruktor, O. Gustavson, O. Ruus ja E. Eisberg — ametita liikmed. Juhatuse täiendas juhatuse liikmete ülesannete jaotust. Asutati majandus- ja sotsiaalpoliitilised toimkonnad vastavate küsimuste ettevalmistamiseks. 1933. a. peeti 24 juhatuse ja 43 sekretariaadi koosolekut. Sisse tuli 283 kirja, välja läinud 494 kirja. Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ja välismaade ametiühingute aru peetud ühendust kirjateel ja isiklikult. Eriti on olnud tihe koostöö Läti, Soome ja Skandinaavia maade ametiühingutega. Keskliidu abiesimees Aug. Gustavson võttis osa Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kongressist ja Rahvusvahelise

Tööbüroo konverentsist eesti tööliste esindajana.

Propaganda ja haridustöö.

Töölis haridustööd üldiselt on korraldanud E. Töölise Haridusliit õpiringide, kursuste ja loengute kaudu, millest ametiühinglased on võtnud osa. E. T. Keskliidu juhatase liikmed, sekretär, organisaator on käinud pidevalt ametiühingutes ja kütistes kõnelemas. 1933. a. oli organisaatoril 142 väljasõidu päeva. On pidanud 107 mitmesugust ametiühingulist koosolekut.

1. mai puhul korraldasid ametiühingud Tallinnas ja Tartus suuremad rongikäigud. Anti välja lendleht. Keskliit saatis kohtadele kõnelejad.

Töölisvanemad ja ametiühingud.

Ametiühingute ja töölisvanemate vahel on olnud tihe koostöö. Rõhuv enamik töölisvanematest on vabaametiühinglased. 27. aug. peeti Tallinnas ülerikklik II töölisvanemate konverents, mis hästi korda läks. Ametiühingud võtsid konverentsist osa sõnaõiguslike esindajatega. Tallinnas ja Tartus on korraldatud pidevalt töölisvanemate ja ametiühingute juhataste ühiseid konverentse mitmesuguste tööliskonda puutuvate küsimuste arutamiseks. 18. juunil peeti K.-Järvel kaevandustöölise töölisvanemate ja ametiühingute juhataste ühine konverents. Keskliit on asunud süvendama ametiühingute ja töölisvanemate koostööd tööharude alusel.

Fashismi vastane võitlus.

Keskliit jätkas fashismi vastast võitlust. Peamiselt koondus see põhiseaduse muutmise vastuaktiooni ümber. Juuni kuul oli rahvahäälletusel riigikogu eelnõu. Keskliit andis sel puhul välja lendlehe vastuhäälletuseks, ametiühingud ja töölisvanemad korraldasid kohapeal Keskliidu abil rohkel arvul koosolekuid. Eelnõu kukkus rahvahäälletusel läbi.

Oktoobri kuul tuli rahvahäälletusele n. n. „vabadussõjalaste“ eelnõu. Keskliit võttis koos töölisvanematega vastupropagandast osa. Ülemaa korraldati rohkelt avalikke koosolekuid, tehti intensiivselt koduagitatsiooni, anti välja lendlehti, brošüüre ja plakateid. Seda aktiooni toetasid rahaliselt Rootsi, Norra ja Taani Ametiühingute Keskliidud. Kuna peaaegu kogu kodanlus pooldas põhiseaduse muutmist ja vastuaktioon lasus vaid töölisorganisatsioonidel, siis läks tagurlik põhiseaduse muutmise eelnõu rahvahäälletusel läbi. Sellega ei otsustatud veel fashismi võimuletulekut. Küll aga sai fashism seeläbi uut tuult tiibade alla. Töölisorganisatsioonide vastuagitatsioon ei olnud siiski asjatu. Laid rahvahulgal peavad tunnistama tagantjärele, et töölisorganisatsioonide loosungid vabside diktatuuri piüete ja parunite sõbralikkuse asjus olid paikapidavad. Tol ajal aga ei osatud neid veel küllalt hinnata.

Majanduspoliitiline töö.

1933. a. kerkis konkreetset pevakorrale tööstuse kontrolli ja kapitalide väljaveo küsimus. Keskliidu juhatuse nõudis, et pandaks maksma suurtööstuse riiklik kontroll, millel

oleks kaks ülesannet: 1) korrupsiooni vastu võitlemine, ja 2) rahvamajanduse huvide kaitse ja kindlustamine. Seda seadust ei ole vastu võetud. Valitsuse poolt kokkuseatud eelnõu, mis annab kontrolli kaubandus- tööstuskoja kätte, Kesklüüti ei rahulda. Detsembri kuul võeti vastu „Kapitalide väljaveo tõkestamise, nende Eestisse toomise ja Eesti rahvamajandusele kindlustamise seadus.“ Sellel seadusel on raamseaduse iseloom, mille alusel vabariigi valitsusel on õigus anda määrusi. Kesklüüdi juhatus asus seisukohale, et seda seadust ei saa ellu viia tööstuse riikliku kontrolli seaduseta.

Palgaküsimus.

1933. a. palgad langesid. Kroonilangeamise järele Kesklüüti tõstis üles palkade tõstmise nõude. Anti välja lendleht, peeti koosolekuid ametiühingutes ja käitistes. Kuid Tõnissoni valitsus ja tööandjad jätsid ametiühingute nõuded tähelepanemata. Augusti algul puhkes Sindi tekstiilvabrikus 30 värvi-koja tööline streik. Kohepealne töölisnõukogu ja töölisühing pöörasid Kesklüüdi kaudu teiste tekstiilkäitiste töölisnõukogude ja ametiühingute poole, et alustada palgavõitlust ühiselt kogu töoharu ulatuses. Kesklüüdi korraldusel peeti tekstiilkäitiste töölisnõukogude ja ametiühingute esindajate konverents, kus koostati ühised nõudmised ja palgavõitluse kodukord. Tööandjad liikasid tööliste nõudmised tagasi. Seejärel peeti tekstiilkäitiste töölisnõukogude nõupidamine, kus selgus, et kohapealsete olukordade tõttu puudus streigivõimalus. Nõuti, et riigivõim asuks palgaoalude korraldamisele ajutise valitsuse vastava määruse alusel. Sotsiaalminister teatas, et tema arvates seda määrust ei saa selleks kasutada. Märkida võib, et tekstiiltöölise organiseerumatus oli palgavõitluse peataksituseks. Seda võib öelda ka teiste tööharrude kohta.

Tööpuudus.

Kesklüüdi juhatus on nõudnud tööpuuduse vastu võitlemise alal: 1) laiaulatuslikke avalikke töid inimväärse töötasuga, 2) tööpuuduse vastu kindlustamist, 3) töövahetalituse reformi, 4) mitmekohapidamise kaotamist, 4) nõrgajõuliste töötute ja töötute laste inimväärset riikliku toetust.

Sotsiaalkindlustus.

Kesklüüti on nõudnud haiguse vastu kindlustuse laiendamist, mis peale põllutöölise haarakas kõiki tööalasid. Põllutöölise haiguskindlustus tuleb korraldada eriseadusega. On nõutud vanaduse ja invalidsuse vastu kindlustust ja põllutöölise ning kalurite õnnetusjuhtude vastu kindlustamist. Samuti tõsteti päevakorrale meremeeste õnnetusjuhtude vastu kindlustamine.

Töökaitse.

Korduvalt on nõutud, et tööinspeksiooni teostaks rohkem järelevalvet maksvate töökaitse seaduste täitmise üle. Samuti on nõutud tööinspeksiooni laiendamist. Pikemat aega oli päevakorral pagarite õõttöökeelu muutmise seadus tööliste poolt nõutud kujul, mis lõpuks

läbi läks. Esitati sadamatööde korraldamise seadus, mis praegu seisab riigikogu komisjonis. Kesklüüdi esindaja on pidevalt käinud riigikogu komisjonides seisukohti avaldamas mitmesugustes majandusliikudes ja sotsiaalpoliitilistes küsimustes. Kutseoskuse nõukogus ja töoskuse ametites on Kesklüüdi esindajad silmas pidanud, et meistrite, õppinud tööliste ja tööpilaste seaduse teostamisel peetaks silmas tööliste huve.

Kesklüüdi juhatus, sekretariaat ja juridi-line büroo on käsitanud peale aruandes märgitute veel hulk mitmesuguseid ametiühingulisi küsimusi.

Eestimaa Töölisühingute Kesklüüdi 1933. a. rahaline aruanne.

Kulude ja tulude arve.

Kulud.

Palgad	Kr. 2.537.—
Organiseerimiskulud	„ 586.—
Ruumide üür ja korrashoid	„ 953.42
Kantselii kulud	„ 554.88
Org. sõidukulud	„ 39.60
Kongressid, konverentsid	„ 446.56
Mitmesugused	„ 303.93
„Töölise Hääle“ puudujääk	„ 1.587.18
Ülejääk, tegevusk. arvel	„ 479.52
	<hr/>
	Kr. 7.488.09

Tulud.

Lüükemaksud	Kr. 641.17
Sisseastumismaksud	„ 5.—
Toetused	„ 6.803.35
Mitmesugused	„ 38.57
	<hr/>
	Kr. 7.488.09

Varanduste seis 31. 12. 33.

Aktiva.

Kassa	Kr. 2.109.96
Debitorid	„ 171.85
Kesknõukogu	„ 28.40
Inventaar	„ 1.034.95
Talinna Linnapank	„ 627.91
Üleminevad summad	„ 47.—
Trükitööd	„ 1.184.01
	<hr/>
	Kokku Kr. 5.204.08

Passiva.

A. E. T. Ü. Lüüdi arve	Kr. 915.73
Töölisvanemate arve	„ 4.78
Tegevuskapital	„ 4.283.57
	<hr/>
	Kokku Kr. 5.204.08

Revideeritud E. T. Kesklüüdi revisjonikomisjoni poolt 18. 3. 1934. a. ja leitud kooskõlas olevat raamatutega, milliste sissekanded kooskõlas tõendavate dokumentidega.

18. 3. 34. a.

Revisjonikomisjoni esimees: A. Pank.

„ liikmed: M. Mikkelson,
E. Perdi, A. Ojasuu, J. Talkop.

Rahva tulevik on rahva teha.

Tööliskonna aktsioon eesti majanduse elustamiseks.

Eesti majanduse elustamise kava on nüüd teoks saanud. Töölisühingute Keskliit, selle kava algataja ning looja, kutsub kõik töötavaid rahvahulga ühinema temaga selle kava teostamiseks.

Plaanmajandus — kõikide majanduses kogunevate kapitalide kogumine riigi käte tööpuuduse ja selle põhjuste ärakaotamiseks, s. o. kõigepealt — Eesti tööstuse väljaarendamiseks mitte odava tööjõu abil, vaid teiste riikide eeskujul — odava energia ja tehnilise tõusu alusel; Eesti elektrifitseerimine; väljamaale voolanud kapitalide tagasitoomine; riigi tugev kontroll majanduses töörahva enda osavõtul; tööliskonna seisukorra parandamine ja kogu rahva ostujõu tõstmine — need on selle kava peajooned.

See kava pole paljas teooria: ta on kasvanud välja elust endast, ta on sündinud ärarandumisest, et meie majandus on juba liiga vaeseks muutunud, et teda endiselt usaldada „vabamajanduse“ haikalade juhtimisele. See kava pole unistus: ta on — elu paratamatus ise, mis peab end surma läbi, kui meie rahvas tahab elada ja hingata, kui tal veel küllalt on elujõudu, et ta endale loob paremad elutingimused. Paremad elutingimused maal tekivad siis, kui põllumajandusele kõikuva ekspordi kõrval on olemas mahukas ja kindel siseturg, s. o. kui on olemas paremad elutingimused ka linnas. Nii tulebki välja, et linna ja maa vastolu on vale, nende vaen on hukatuslik ning on tingitud vaid — plaanmajanduse, s. o. majanduse kindla juhtimise puudumisest.

Miks just praegu läheb tööliskond selle kavaga välja?

Eesti elu annab sellele vastuse ise:

Olude sunnil kõvenes meil kriisi aastatel riigi vahelesegamine majandusellu, riigi juhtiv ja määrav osa majandusarengus. „Vabamajandust“ meil pole olemaski, — meil ongi juba „plaanmajandus“, kuid ilma plaanita ja sihta.

Kuid juba seegi „hädamajandus“ ajab meie ettevõtjaskonna marru. Kaupmehed ja töösturid kardavad, et nende „vabadus“ rahva väljakurnamise vabadus võib nii hoopis kaotsi minna.

Kroonikukutamist oli neile tarvis — nende röövmajanduse elustamiseks rahva arvel. Kuid olulist paranemist ei ole sellega kätte

saadud; ja võib oodata, et õige pea minnakse uue kroonikukutamise nõudmisega välja.

Kuid selline aadrilaskmine kroonile avas rahva silmad.

Vabliku liikumise abil suutis küll meie suurkodanlus rahva tähelepanu ajutiselt kõrvale juhtida. Rahvast aeti meelega marru, et ta purustaks ise meelega oma vabaduse ning muutuks vabside juhtide ja nende tõeliste peremeeste orjaks.

Nüüd peab tulema rahunemine. See tähendab — rahvale peab andma seda, mis temale tõeliselt on tarvis. Ülesehitustöö peab tulema pimedade ässitustöö asemele.

Suurkodanlus tõlgitseb seda isemoodi. Nii nõuab tema häälekandja „Päevaleht“ (5. apr. juhtkirjas), et riik annaks nüüd eramajandusele kõike, mis temal veel anda on, — küllap siis paraneb majanduselu. Nagu oleks seni liiga vähe rahva vara kadunud suurettevõtjate tasku — ning nende poolt välismaale viidud.

On selge, et tee olukorra parandamiseks on sootu teine: mitte riik ei võlgne eramajandusele, vaid eramajandus riigile; mitte riik ei tohi anda eramajandusele oma viimaseid veeringuid, vaid just vastupidi: ta peab oma käsitamiseks võtma eramajanduse tagavarad (siselaen, pankade riigistamine, majanduse kontroll) — ning ta peab seda tegema mitte uueks lappimiseks, vaid majanduse aluse uuendamiseks (tööstuslik ülesehitamine, elektrifitseerimine, tööpuuduse kaotamine).

On selge, et nii põhjaneva kava algatamine peab tulema töötavate rahvahulkade poolt, ja nimelt organiseeritud tööliskonna poolt. Kava läbiviimisest on nimelt töölisklass eluliselt huvitatud, — kuna sellest ju sõltub kogu tema tulevik ning — ilma organiseeritud töörahva toeta ei saa ükski valitsus seda kava suruda läbi.

Tööliskond sammub siin loomulikult esirinnas. Kuid temaga peavad ühinema kõik palgalised linnas, kogu maatöörahvas, kõik, kes kannatavad praeguse kitsikuse ning tööpuuduse all, kõik, kes igatsevad paremat tulevikku Eesti rahvale.

Sest paremat tulevikku endale võib luua vaid rahva enda sihiteadlik ja organiseeritud pingutus. Teist teed ei ole — ja selles seisabki Töölisühingute Keskliidu kava mõte.

Rg.

Metallitöölise ametiühingu peakoosolekut.

Ühingu 1934. a. tegevuskava.

Kolmapäeval, 21. märtsil peeti Tallinna Metallitöölise Ametiühisuse aasta-peakoosolekut. Koosoleku juhatajaks valiti B. Eilman, protokollijaks K. Ello.

Ametiühisuse 1933. a. tegevuse ja kassa aruande kandis ette ühisuse esimees B. Eilman, märkides et see on olnud üks raskemaid

aastaid eesti töölisliikumise ajaloos. Majanduslikule raskusele seltsis õige tugev reaktiooniline liikumine. Käsikäes demokraatliku riigikorra lammutamisega, tungiti ka vabamajanduslikule liikumisele kallale, kahtlustades, sömates ja mõnitades ametiühingute tegelasi. Rõhutab, et kuigi on vabs-fashisti-

del mõnel puhul olnud edu, võivad metallistid siiski rahuldustundega öelda, et metallitööliste ametiühing on sellest mürgitavast ollusest vaba ja on kuigi pikkamisi, siiski samunud edu teed. Läänud aastal astus ühinguusse 20 uut liiget ja väljalangenud maksude maksmata jäämise tagajärjel 10 liiget, kellest aga kindlasti loota on, et need omi makse õiendavad ja seega liigeteks tagasi tulevad. 1933. a. on peetud 1 erakorraline peakoosolek, 5 nõukogu ja juhatuse ühiseid koosolekuid ja 21 juhatuse koosolekut.

Tähtsamate küsimustena on 1933. a. olnud: Tööpuuduse küsimuse lahendamine, selles asjas saadeti vastav märgukiri valitsusele. Töölise elustandardi allaviimise (krooni langetamise) asjas saadeti samuti protestmärgukiri valitsusele ja nõuti, et valitsus vastavalt krooni langusele ja elukalliduse tõusule tõstaks riiklikkude ettevõtete töölise palkaid ja avaldaks mõju, et ka erakäitiste omanikud oma töölise palkaid tõstaksid. Fashismi vastu võitlemise otstarbel töötati käsikäes Eestimaa Töölisühingute Keskkliiduga ja Eesti Sotsialistliku Töölise Parteiga, toetades viimaste poolt ettepoole vabs-fashismi vastast võitlust — ja määrates selleks aktsiooniks ühise kassast 300 krooni. Organisatsioonilisel alal on korraldatud ühise liigetele ja poolehoidjatele omavahelisi koosviibimise teeõhtuid. Organiseerimise alal on püütud kaasa aidata plekiseppade koondamisele ametiühingu ümber, selleks on väljatöötatud vastav osakonna kodukord. Töötuid liikmeid on nende palvel vabastatud liikmemaksumust ja ühele liikmele tema palvel määratud töötaolu fondist toetust.

1933. a. ühise sissetulekud ja väljaminekud on tasakaalus kr. 1.614,37 ja varandusline seis 1. jaanuari 1934. a. on kr. 3.562,23, millest streigifondi kuulub kr. 859,26 ja töötaolu fondi kr. 337,84, seega ühiseuse võlgatada varandust kr. 2.335,13. Nii tegevus- kui ka kassa aruanded kinnitas peakoosolek ühel häälel.

1934. a. tegevuskava milline näeb ette: fashismi vastu võitlemist, metallistide majandusliku seisukorra parandamist, organiseerimise jne. küsimusi ning ühiseuse eelarve, mis tasakaalus kr. 550,— kinnitatakse samuti ühel häälel.

Ühiseuse juhatus valiti endises koosseisus tagasi kuhu kuuluvad: B. Eilman, K. Kaal, K. Ello, J. Talkop, J. Kuuda, J. Karask ja A. Loorits. Samuti valiti tagasi endises koosseisus ühiseuse nõukogu. Revisjoni komisjoni valiti E. Mölder, R. Vaine ja J. Kallas.

*

Olulisemaks peakoosoleku otsuseks oli 1934. a. tegevuskava, mis määrati kindlaks järgmise resolutsiooniga:

Läbiarutades praegust majanduspoliitilist seisukorda ja arvesse võttes, et ühelt poolt rahavääringu allaviimisega on vähenenud palgasaajate ostujõud ja teiselt poolt alaliste

tööhindade allakruvimistega on tunduvalt kärbitud töölise niikuinii madal teenistus, mille tagajärjel on osa puudusesse sattunud töölisi läinud üle vabs-fashistide ridadesse ja teades, et vabs-fashistlik liikumine, kui suurim vaba-ametiühingute vaenlane, pole kaugeltki veel vaibunud vaid hõõgub kui põlev süsi tuha all, püüdes igasuguste demagoogiliste võtetega ja abinõudega tõmmata enda rüppe puuduses ja viletsuses olevaid vähearenenud tööliskihki ka metallistide ridadest —, Tallinna Metallitöölise Ametiühiseuse aasta-peakoosolek tunnistab tarvilikuks:

1. Fashismi vastu võitlemise alal:

a) kõige radikaalsemalt jätkata käsikäes E. T. Keskkliiduga ja E. S. T. Parteiga, kui tõelise töölise huvide kaitsjatega ühes teiste demokraatlikku riigikorda pooldajatega võitlust vabs-fashismi vastu, nii moraalselt kui ka materjalselt;

b) jätkata organiseerimis- ja selgitustööd metallistide keskel, valgustades igakülgset nende maade töölise ja vabaametiühingulist seisukorda, kus võimutseb fashism ja paljastada eesti vabs-fashistliku liikumise sihte ja eesmärgi;

2. Metallistide majandusliku seisukorra parandamise alal:

soovitada ühiseuse juhatusele ja nõukogule igakülgset kaaluda võimalusi ja abinõusid, kuidas ja mil teel on võimalik läbiviia metallistide palgakõrgendamise nõuded ning selleks astuda tarvilikke samme nii valitsuse kui ka eraettevõtjate ees;

3. Organisatsioonilisel alal:

a) tellida kõigile liigetele eelmiste aastate eeskujul „Töölise Hääl“ ühiseuse arvel ja muud sellast ametiühingulist kirjandust, mis aitab liigete silmaringi laiendada ja klassiteadvust kasvatada;

b) igale liikmele südamele panna, et uute liikmete juurde võitmiseks, juhatusele igakülgset kaasa aidatakse;

c) ühiseuse liikmetele ja poolehoidjatele kooskämimise võimaldamiseks korraldada eelmiste aastate eeskujul omavahelisi koosviibimise-teeõhtuid, loenguid ja võimaluse korral ka väljasõite ja pidusid.

4. Metallistide puhkekoju soetamise alal: jätkata sobiva asula või talukoha otsimist varem kindlaks määratud omaduste ja tingimuste kohaselt;

5. 1-se mai pühitsemise alal: 1-se mai pühitsemisest, kui see võimude poolt lubatakse, võtta osa ühingu lipuga ja ajakohaste loosungitega;

6. Ühiseuse 10-ne aastase juubeli puhuks alata eeltöid aegsasti nõnda, et seda väärilt saaks pühitseda ja selleks kaalumisele võtta korraliku ühiseuse lipu soetamise küsimust ühes vastava ühiseuse embleemiga.

Tööpuudusest ja selle laastavatest tagajärgedest.

M. Martna.

C. TÖÖPUUDUSE LAASTAVAD KAAS- NÄHTED. *)

1. Füüsilised pahed.

Tööpuudus toob selle all kannataja rahva-
kihi ja perekonna juures paratamatult rea eri
nähteid esile, mis niihästi füüsilisest kui ka
moraalsest languse hädaohust tunnistust anna-
vad. Mida kauem tööpuudus kestab, seda sü-
gavamale ulatab, seda hävitavam on selle
mõju. — Kui noor inimene oma loomuliku
noorusjõu ja osalt naiivi teadmatuse tõttu
selle üle, mis teda varitseb, ennast lootuses, et
tulevik paremat toob, ülal hoida püüab ja
mitte hõlpsasti murede kuristikku ei lange,
vaid pea jaksab püsti hoida, rauged keskealise
ja vanema tööliste vastupanujõud enam ja
enam, kuna ta näeb ja taipab, et olukord
paranemise asemel halvenema kipub. Ja mida
suuremad kohustused temal oma perekonna
vastu on, mida tõsisemalt ta seda võtab, seda
hõlpsamini, seda sagedamini näeme kokku-
varisemisi, mis sageli kõige kurvemalt lõpevad.

Töötü perekonna isa, perekonna toitja,
päevast päeva tööd „otsimas“ käies, sageli
kuude, jah, aastate viisi, ilma et sellel vaeval
suuri tagajärge oleks, iga päev naise ja laste
silmist uuesti ahastuse kortsusid nähes, kuna
kõik lootuse kiired kaovad, kaotab ta parata-
matult oma vastupanujõu. Ta teab ja loeb
seda iga päev uuesti oma naise ja laste silmist,
et nad tema koju tulles tema poolt süüa, abi
ootavad; ta teab, et ta perekond, nagu ta isegi,
puuduse, viletsuse, nalja tagajärjel nõrkemas
on, kuna ta võimetu on enesele ja oma pere-
konnale abi nõutama. Loomulikult langeb ta
ühes oma perekonnaga füüsiliselt kokku, sest
iga inimene vajab oma kehalikuks heaoluks
sööki, riidet, korterit, soojust (ahjukütet), val-
gustust jne. Tööta tööline ei saa seda kõike
muretseda, kuna tal ju sissetulek tööpalk
puudub! Tema langeb oma perekonnaga
hõlpsasti haigustele ja surmale ohvriks, sest
temal puudub võimalus haiguste, taudide vas-
tu võitlemiseks, nende eemaldamiseks! On
valus tõde, et tee surnuaeda kõige otsem, kõige
sagedam, kõige avaram on vaeste inimeste,
agulite kitsastest korteritest. . .

Töötü seisukord isegi tööleidmise puhul on
hoopis halvem kui alaliselt töötajal. Ta peab
sageli halvemate töötingimustega leppima,
sest ta peab — nõudmisi avaldades kartma, et
tema eest üks kinni lüüakse. Seetõttu kasu-
tab ettevõtja töötuid eriti *palga alla surumise*
abinõuks. . . Sageli veel halvemaks, nimelt
streigimurdjaks, nendeks, kes võitlejaile töö-
liste seljatagant kallale tungivad ja töölis-
klassi olukorda halvendada aitavad. Tööta
tööline leiab, et ta oma seisukorra parandamise
otstarbel iga juhust töö leidmiseks kasutama
peab. Kuna ta sideme oma võitlejate klassi-
kaaslastega kaotanud on ja kindlal töökohal
töötaja suhtes hõlpsasti koguni kadestust,
vaenu tunneb, ei hooli, või ei taipagi ta seda,
et — streigimurdmine tööliklassi allapoole

viima peab, nõnda siis lõppude lõpuks töö-
puudust mitte ei vähenda, vaid suurendab. . .

Agaga normaalselt tööle pääsedes on töötü
seisukord halvem: kurnatuna, jõuetuna ei jaksa
ta normaalselt töötada, ning ta peab seetõttu
alati kartma, et tööjuhataja ta halvema töö
pärast jälle vallandab! Eks me kuule ja loe
ju iga päev „laisklejatest, ausale tööle kõlb-
matuist töölistest“, aga ei kunagi sellest, et
alatoitluse, kui mitte lausa nalja tõttu närbu-
nud, kurnatud tööline tugeva, toidetud tööli-
sega võistelda ei suuda. . .

Alatoitlus, nälgi ei mõjuta mitte ainult töö-
list, perekonna isa, vaid ka tema perekonna
liikmeid. Loomulikult ei või kurnatud pere-
ema terve, jõulise inimese usinust ja hoolt
avaldata. Väsimuse ja lootusetu seisukorra
kasvades võtab ka hoolimatus, hooletus maad.
Korteri puhashoidmine jne. nõuab tööd ja
palju head tahtmist, elurõõmu. Kui see puu-
dub, asub hoolimatus, ükskõiksus asemele. —
Mis lastesse, nende koolisse puutub, on loomu-
lik ja kõigiti endastmõistetav, et laps nalga
tundes, tühja kõhtu kannatades koolitõid
nõnda teha ei suuda kui teine, kes nalja, puu-
duse all ei kannata. Töötatöölise laps on
loomulikult — ka „halb õppija“, nagu arusaamatu
hindaja otsustab.

2. Mõjutised moraalile.

Füüsilise väsimusega ja närbumisega kaasas
käib paratamatult moraalne pahed võrk, mis
teineteisega tihedas seotises on. See algab
sageli enesest lugupidamise langemisega, elu
sihi kaotamisega. Püüdumise sihi asemele tu-
le tuimus, ükskõiksus iseenese ja oma ümb-
ruse vastu, ehk astutakse samme, mis parata-
matult vastupidi mõjuvad. Kui töötü — näi-
teks — oma füüsilist viletsust unustada, alla-
suruda tahtes, alkoholist lohutust otsima läheb,
siis lõpeb see ikka veel pahemaga: alkoholile
ja kõrtsielule kulutatud raha läheb majapida-
misele, perekonnale kaotsi ja kuna puudus
sellega aina kasvab, suureneb sellega käsikäes
viletsus ning moraalne languse hädaohu. Alko-
holi uimas unustab inimene küll osa oma hä-
dast, aga „tasuks“ selle eest peab ta võtma
kõik pahed ja eeldused ikka sügavamale lan-
gemiseks. — Tööpuuduse häda sunnib — näi-
teks — kokkuhoiu poliitikat harrastama ka
üüri, korteri suunas. Asutakse üha tihedamalt
kõrvuti elama, väikesse tuppa tuubitakse
võraid perekondi ja üksikuid nurga- ning
magadisaseme üürikoiki kokku, kuna see ju
„odavam“ on, kui üür toaurka tasuks suure-
male elanikkude hulga langeb. Agaga tihe-
dalt kooselamise mürk ei ole alkoholist vä-
hema mõjuga, eriti lastele, noorsoole. Kõik
pahed, mis vanemate juures enam parandata-
vad ei ole, tungivad siin tahestatmata noorte
hingesse, neid nõndasama parandamatult
mürgitades. Kahjuks ei panda sellele küllalt
rõhku. Tihedalt täistuubitud toaurtsikud, kus
on noored ja vanad, mehed ja naised kõrvuti
elama sunnitud, kus nad sageli mitmekesi
ühes sängis ja põrandal kõrvuti magavad —
ei ole mitte ainult füüsiliselt surmav mürk,

*) „T. Hääles“ nr. 3 ilmunud artikli järg.

vaid nõndasama moraali tapjaks. Nagu niisugustest urgastest tee surnuaida kõige sagedam on, nõnda ka — kohtukotta ja vangitorni. Need urkad on kuritegude ja kõige kurvemate ebamoraali juhuste sünnilavad. Siin juurduvad ja arenevad suureks kõige verisemad ja kõige ebainimlikumad kuriteod ja häda lastele, kes siin oma nooruse peavad mööda saatma. Nende õnnetu lõpp on nagu saatusest tingitud, kuid tingitud ainult ebainimlikust

ümbrusest, kuhu väesus, vanemate tööpuudus nad paiskab. Sest kes siia alla on „langenud“, keda kristlik-kodanline ühiskond siia paiskab, need on enamiste — kadunud!

Kas taipab kodanline ühiskond seda hädaohtu, mis rahva suurhulki tööpuuduse tõttu ähvardab? Mida teeb ta selle hädaohu kõrvaldamiseks? Need on küsimised, mis vastust ootavad.

(Järgneb.)

Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

Klaasitöölised palgavõitluse eel.

Tartus asuva Krishakovi klaasivabriku töölised esinesid ametiühingu algatusel palgavõitluse nõudega. Vabriku juhatus töölise nõudele otseselt ei tulnud vastu, vaid püüab küsimuse otsustamist viivitada. Pühiks öeldi aga töölisele üles ja kuuldavasti jääb käitis seisma kaheks kuni kolmeks nädalaks.

Tartu Nahatöölise Ametiühingu

algatusel korraldati 18. märtsil suuremaulatuslikum koosolek nahatöölisele palgaolude korraldamise selgitamiseks. Koosolekust võtsid osa üle 150 kingsepa. Tööde hinnakiri arutati läbi ja võeti vastu ning otsustati esitada töösturitele. Kingsepad sõlmivad ametiühinguga massiliselt omavahelisi kokkuleppeid seks juhuks, kui palgatili võtab tõsisema iseloomu.

Eesti Kaubalaevastiku Kütjate Ühingu

korralisele aasta üldkoosolekule esitatud tegevusaruandest selgus, et ühing on tegutsenud kõigest aasta. Ühing asutati peale selle, kui oli näha, et meremeeste liit oma sisemiste vastolude tõttu sureb välja. Aasta jooksul suutis ühing organiseerida 272 kütjat. Ühing on koos teiste meremeeste organisatsioonidega arendanud aktiivset tegevust ja möödunud aasta algul löödi tagasi laevaomanike palgaalanduse katse. Kroonikursi langetamine aga oli kaudne ja tunduv palgaalandus meremeestele. Tähtsama tulemusena peab märkima, et möödunud aastal pandi maksma meremeeste organisatsioonide pealekäämise tõttu mere ja sisevete kaubalaevade deki- ja masinameeskonna alammäärade seadused.

Rahaline aruanne kinnitati Kr. 587,50 tasakaalus.

Tähtsamaks päevakorra punktiks oli organisatsioonilisel alal ühingu põhikirja muutmise ses mõttes, et nimeks võetakse Eesti Meremeeste Ühing, kuhu võivad sektsioonidena kuuluda kõik meremehed oma kutserinevustele vaatamata. Kütjate ja madruste koos-

töötamise vajadust põhjendasid pikemalt keskliidu sekr. L. Metslang ja instr. J. Mikhelson. Põhikirja muutmise otsus võeti ühel häälel vastu.

Tähtsamates küsimustes, nagu palgavõitluse, sotsiaalkindlustuse ja tööaja asjus loodetakse leida koostöö võimalus ka juhtkonna organisatsioonidega lähemas tulevikus. Dekimeeste tulekul uude ühisesse organisatsiooni, peeti tarvilikuks võtta ametisse organisatsioon.

Uue juhatuses esimeheks valiti tagasi senine esimees Kuldkepp, juhatuses liigeteks Valdson, Murel, Kreek ja Ojasoo; revisjonikomisjoni Pärsmann; Linholm ja Liikane, Meremeeste Kodu juhatusesse kütjate esindajana Ojasoo ja asemikuks Valdson, Meremeeste Kodu revisjonikomisjoni Pärsmann, sellele asemikuks Allan, E. Töölisühingute Keskliidu nõukogusse valiti Ojasoo, asemikuks Koost.

Türi Töölise Ühingu aastaüldkoosolek

peeti 30. märtsil. Türi Töölise Ühing töötas uue põhikirja alusel juba aasta aega. Varemalt võisid ühingusse kuuluda ainult paberitöölised, kuna nüüd võivad sinna kuuluda kõik töölised kutseala erinevusele vaatamata. Ühingul oli möödunud aastal 56 liikmemaksu maksjat ja 36 töötut liiget. Ühing on aasta jooksul arendanud aktiivselt selgitustööd.

Majanduslike päevaküsimuste all refereeris keskliidu instr. Joh. Mikhelson tööstuskontrolli ja kapitali väljaveo küsimustest ning tutvustas koosolejaid keskliidu nõukogu koosolekul vastuvõetud majanduspoliitiliste otsustega.

Rahaline aruanne kinnitati Kr. 152,25 tasakaalus ja liikmemaksu otsustati tõsta 5 senti võrra kuus, mille arvel igale liikmele saadetakse tasuta keskliidu häälekandja Töölise Hääl.

Juhatuses valiti Pertmann, Kirkmann, Brachfeldt, Karl Küka, Pakk, Luuk ja Marmel, revisjonikomisjoni Prost, Allmann ja Hindrek.

SISU: 1) A. Renning — Kuhu läheb eesti tööliste töövil? 2) E. T. Keskliidu 1933. a. tegevuse ülevaade. 3) Rahva tulevik on rahva teha. 4) Metallitöölise ametiühingu peakoosolekult. 5) M. Martina — Tööpuudusest ja selle laastavatest tagajärgedest. 6) Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

Toimetaja: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mikhelson, A. Gustavson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933.